

maailmanuskonnot // universaali sanoma // perustetut uskonnot // etniset uskonnot // maailmanuskontojen käsite // muut uskonnot // uudistusliike // synkretismi // uususkonnot // luonnonuskonnot // uskontojen kannatusmäärät // uskontojen levinneisyysalueet // uskontoperhe

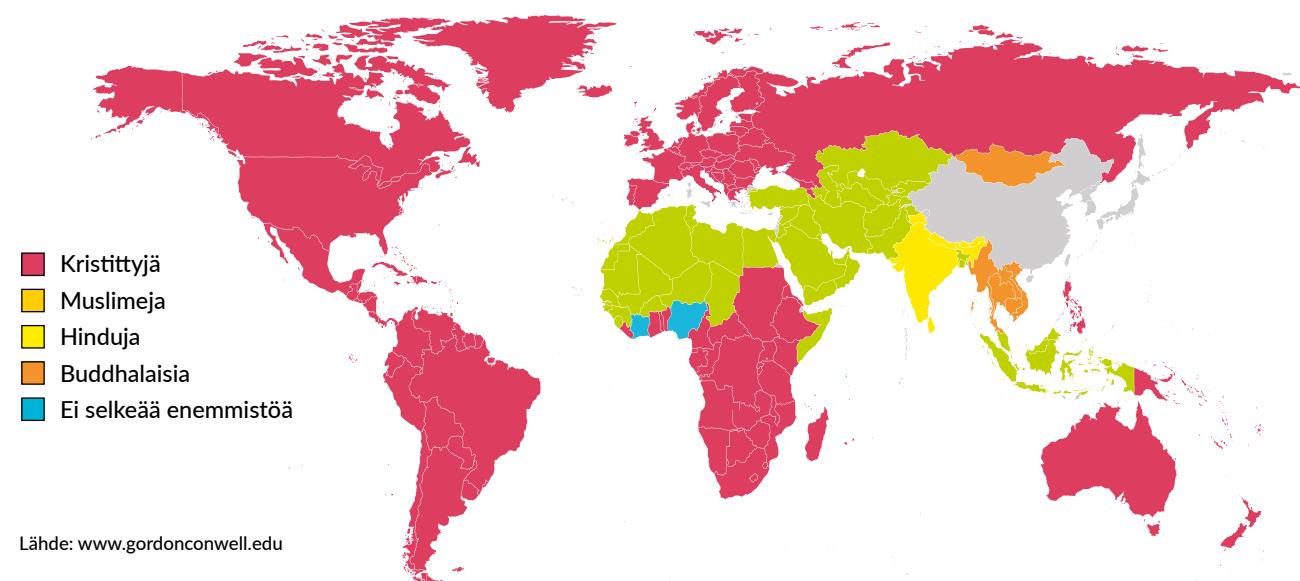
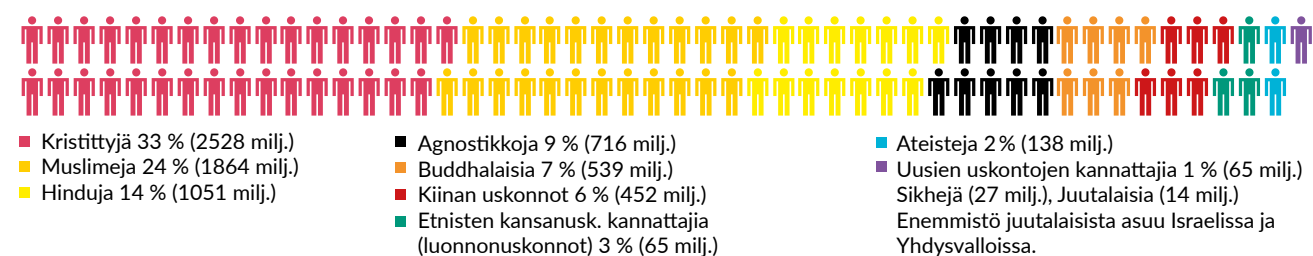
Uskonnot maailmassa

MAAILMANUSKONNOT

Maailman tuhansista uskonnoista osaa kutsutaan maailmanuskonnoiksi. Niillä on paljon kannattajia, merkittävä asema ja vaikutusvaltaa omassa kulttuurissaan, ja niiden opit sekä ajattelutavat vaikuttavat laajalla alueella. Osa maailmanuskonnoista on syntynyt jonkun henkilön vaikutuksesta tai perustamana, toiset puolestaan historian aikana heimon tai kansan keskuudessa ilman selvää alkuhetkeä. Perustettuja maailmanuskontoja ovat muun muassa buddhalaisuus, kristinusko ja islam. Ne ovat oman ilmoituksensa mukaan universaaleja, joten niiden sanoman katsotaan koskevan kaikkia maailman ihmisiä.

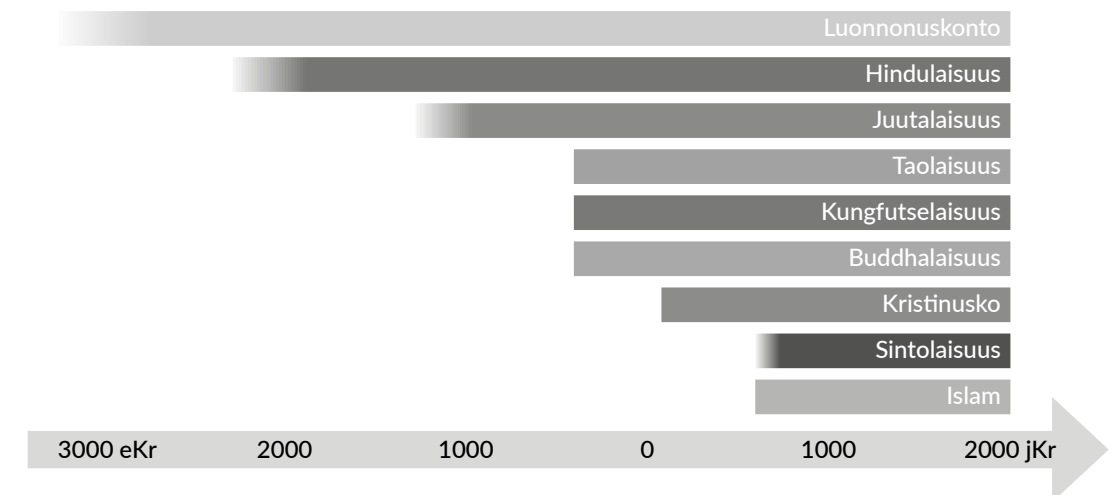
Joidenkin maailmanuskontojen sanoma liittyy tiettyyn kansaan tai alueeseen. Esimerkiksi hindulaisuus, juutalaisuus ja shintolaisuus ovat etnisiä, eli ne ovat syntyneet yhden kansan uskontoina, mutta niitä kutsutaan maailmanuskonnoiksi levinneisyyden, kannattajien suuren määrän tai niiden merkittävän vaikutuksen vuoksi. Juutalaisuus on sekä kannattajamäärältään että levinneisyysalueeltaan pieni uskonto, mutta sen merkittävyys nousee uskonnon historiasta ja suuresta näkyvyydestä länsimaaisessa kulttuurissa. Lisäksi kahdella maailman suurimmalla uskonnolla, kristinuskolla ja islaminuskolla, on juutalaiset juuret.

MAAILMANUSKONNOT VUONNA 2019

Lähde: www.gordonconwell.edu

USKONNOT SYNTYAIKOJEN MUKAAN

Maailmanuskontojen käsite on syntynyt vuosisatoja sitten, kun 1400-luvulta lähtien löytöretkien ja siirtomaavallan aikana luokiteltiin eurooppalaisille vieraita uskontoja. Nykyään uskonnotutkimuksessa maailmanuskontojen käsitettä on tarkasteltu kriittisesti, ja monet tutkijat kritisoivat sitä länsimaalaisena yrityksenä hahmottaa uskonnollisuutta. Kun uskontoilmiön määrittely on havaittu vaikeaksi tehtäväksi (UE1 kpl 1.2), onko sen paremmin mahdollista määritellä mitään maailmanuskontoakaan? Ja onko ylipäätään perusteltua luokitella uskontoja muuttumattomiksi ja selvärajaisiksi ilmiöiksi? Maailmanuskontojen käsite on nähty erilaisten uskontoperinteiden moninaisuutta yksinkertaistavana ja yhdenmukaistavana kuvaustapana, joka ylikorostaa uskonnon virallisten oppien merkitystä. Voidaan kysyä, tunnistaisiko hindu oman katsomuksensa suomalaisen oppikirjan kuvauksesta hindulaisuudesta tai onko todella niin, että islaminuskon viisi velvollisuutta näkyvät maailman jokaisen muslimin elämässä samalla tavalla.

MUUT USKONNOT

Maailmanuskontojen lisäksi maailmassa vaikuttaa lukuisia uskontoja, joilla on merkittävä määrä kannattajia joissain maissa tai joillain alueilla, mutta niiden kannattajamäärät ja levinneisyys ovat huomattavasti pienempiä kuin maailmanuskonnoilla. Nämä uskonnot voivat olla tietyn alueen valtauskonnon asemassa, mutta niitä ei maailmanlaajuisesti pienen kannatuksen vuoksi nimitetä maailmanuskonnoksi.

Osa pienistä uskonnoista on vanhoja, mutta osa on syntynyt vasta viimeisen sadan vuoden aikana, kuten cao dai -uskonto Aasiassa. Uusia uskontoja voi syntyä jonkin vanhan maailmanuskonnon uudistusliikkeen irtautuessa perinteisestä tulkinnasta

tai yhdistelemällä eri uskontoja. Jälkimmäisiä eli uskontojen oppeja yhdisteleviä uskontoja kutsutaan synkretistisiksi uskonnoiksi. Vaikka ne pohjautuvat vanhoihin perinteisiin uskontoihin, kehittyi niille ajan myötä omat opit ja uskonnon harjoittamisen muodot. Joskus syntyy myös täysin uusia uskontoja, jotka eivät liity mihinkään vanhaan uskontoon.

Monet uskonnotutkijat käyttävät nykyisin käsitettä uususkonto kuvatessaan jotain muodostuvaa tai vasta muodostunutta uskonnollista yhteisöä. Tällä termillä halutaan välttää negatiivinen leimaaminen, joka liittyy lahkoon tai kultin käsitteisiin. Uususkonnon käsitteen ongelmallisuus liittyy ajalliseen määrittelyyn. Voiko sata vuotta sitten syntynyttä ja opiltaan sekä yhteiskunnalliselta asemaltaan vakiintunutta uskonnollista yhteisöä enää kutsua ”uudeksi”? Uususkonnon käsite onkin liuku- ja tulkinnanvarainen.

Luonnonuskonnoilla tarkoitetaan kirjoituksettomien kulttuurien uskontoja, eli niissä ei ole pyhää kirjaa tai muuta kirjoitettua uskonnon oppia. Luonnonuskonnot eivät muodosta yhtenäistä uskontoa, vaan niitä on hyvin erilaisia. Se on erityisen voimakkaasti kulttuuri- ja heimosidonnainen ilmiö. Luonnonuskontojen harjoittajia on nykyisin arviolta noin 300 miljoonaa ympäri maailmaa. Historian kuluessa monet luonnonuskonnoista ovat kadonneet, kun niiden kulttuurit elintapoineen ovat hävinneet.

Luonnonuskontoja harjoittavat etenkin alkuperäiskansat, ja eläviä esimerkkejä ovat aboriginaalien uskonto Australiassa tai vodou-uskonto (voodoo) Haitilla. Myös Suomen saamelaiden perinteinen uskonto on luonnonuskonto. Länsimaissa, myös Suomessa, uuspakanalliset katsomukset ovat viime vuosikymmeninä herättäneet vanhoja luonnonuskontojen perinteitä henkiin. Tällaisia liikkeitä ovat

Uusia uskontoja

- Maailmanuskontojen lisäksi maailmassa vaikuttaa tuhansia pieniä uskontoja.
- Uusia uskontoja syntyy edelleen. Osa niistä syntyy maailmanuskontojen uudistusliikkeinä, osa yhdistelee eri uskontojen oppeja ja osa on kokonaan uusia uskontoja.

Uusia uskontoja voi syntyä jonkin vanhan maailmanuskonnon uudistusliikkeenä tai eri uskontoja yhdisteltäessä. Jälkimmäisiä, eli uskontojen oppeja yhdisteleviä uskontoja kutsutaan synkretistisiksi uskonnoiksi. Vaikka ne pohjautuvat vanhoihin perinteisiin uskontoihin, kehittyvät niille ajan myötä omat opit ja uskonnon harjoittamisen muodot. Joskus syntyy myös täysin uusia uskontoja, jotka eivät liity mihinkään vanhaan uskontoon.

CAO DAI -USKONTO

Vietnamilainen Cao dai -uskonto syntyi 1920-luvulla, kun virkamies Ngo Van Chieu koki hengen ilmestyneen hänelle ja kehottaneen häntä etsimään Cao Daita (suom. Korkeampaa Olentoa). Hänen perustamansa uusi uskonto levisi nopeasti, ja jo vuonna 1926 Cao Dai sai Vietnamin virallisen

Tiibetin buddhalaisia seuraamassa sadonkorjuujuhlaa luostarin sisäpihalla.

aseman. Cao dai -uskonnon pääkatedraali sijaitsee Long Thanissa Etelä-Vietnamissa. Katedraali yhdistelee arkkitehtuuriltaan goottilaista kirkkotyyliä ja idän temppelien tyyliä. Rakennuksen värimaailma yhdistelee pinkkiä, keltaista ja vihreää, ja sisätilan pylväitä kiertävät seitsenpäiset lohikäärmeet. Joka puolelle katedraalia on maalattu Pyhän Silmän kuvia, mikä on yksi uskonnon symboleista. Uskonto yhdistelee eri uskontojen oppeja: Cao dain tavoitteena on luoda yhdistelmä buddhalaisuudesta, konfutselaisuudesta, taolaisuudesta ja kristinuskosta. Uskonnon johtaja on nimetty paaviksi katolisen kristinuskon mallin mukaan. Uskonnon kannattajia on muutama miljoona, lähinnä Vietnamin.

SKIENTOLOGIA

Tieteiskirjailija Ron L. Hubbard (1911–1986) kirjoitti toisen maailmansodan jälkeen kirjan, joka hänen mukaansa yhdisti idän filosofian, ydinfysiikan ja hänen oman elämäkokemuksensa ihmiskuntaa kehittäväksi ohjelmaksi. Tätä ohjelmaa kutsutaan dianetiikaksi. Ihmisen tavoitteena tulee olla ”clear”, mieleltään puhdistettu. Kun mieli vapautetaan ohjelmoinnilla huonoista kokemuksista, ihmisestä voi kehittyä jumalallisen tason olento (thetan). Dianetiikan väitetään kehittävän ajattelua, älyä ja henkistä kyvykkyyttä. Dianetiikassa kehittyminen vaatii maksullisia kursseja, joissa oppilaita ohjataan kymmenillä eri kurssitasoilla. Kukaan liikkeen jäsenistä ei ole – perustaja Hubbardia lukuun ottamatta – kehittynyt korkeimmille tasoille. Skientologia on dianetiikasta kehittynyt uskonto. Skientologiassa ihmisen ajatellaan olevan ikuinen henki, joka kokee jälleensyntyä. Hubbardin mukaan skientologia yhdistää muun muassa hindulaisen veda-uskonnon, taolaisuuden, buddhalaisuuden, juutalaisuuden ja kristinuskon. Kirkolla on omat papit, temppelit, uskontunnustus ja rituaalit. Skientologia-uskonto on hyvin johtajakeskeinen. Suomeen skientologia tuli vuonna 1978. Aluksi sitä kohtaan tunnettiin runsaasti mielenkiintoa, mutta sittemmin mielenkiinto on vähentynyt. Monet suositut Hollywood-näyttelijät ovat skientologian aktiivisia kannattajia. Skientologiakirkko on anonut Suomessa rekisteröidyn

uskonnollisen yhdyskunnan asemaa, mutta sitä ei ole sille myönnetty.

JEDI-USKONTO

Star Wars -elokuvasarjaan liittyvä Jedi-uskonto alkoi humoristisesta protestista. Vuonna 2001 Englannissa ja Walesissa toimitetussa väestönlaskennassa kysyttiin, mihin uskontokuntaan ihmiset katsovat kuuluvansa. Protestina viranomaisen kyselylle syntyi kampanja, jossa ihmisiä kehoitettiin ilmoittamaan omaksi uskonnokseen ”jedi”. Näin teki vajaa prosentti vastaajista. Elokuvasarjan maailmassa vaikuttavalla energialla Voimalla (The Force) on vastineensa monissa uskonnoissa ja uskonnollisissa ilmiöissä.

Voimaa voidaan käyttää hyvään tai pahaan, sen käyttöön perehdytään henkisen opettajan johdolla ja sitä hallitseva ihminen on yliverinen muihin nähden.

Ajatusmaailman kannattajat ovat järjestäytyneet yhteisöiksi, joissa tavoitellaan henkistä kasvua ja korkeita eettisiä arvoja. Raja uskonnollisuuden ja humoristisen fanikulttuurin välillä on häilyvä. Uskonnotutkijat ovat määritelleet jediuskonollisuuden uskonnon kaltaiseksi ilmiöksi, joka liikkuu populaarikulttuurin, uskonnon, henkisyyden ja maallisen kulutuskulttuurin rajamailla. Voimaa kunnioittavat muun muassa Jedi Church, Temple of the Jedi Order -liike ja Church of Jediism, johon kuuluu yli 250 000 jäsentä.

TEOSOFIA

Teosofia tarkoittaa jumalallista viisautta. Liike syntyi 1870-luvulla Yhdysvalloissa spiritualistisista ilmiöistä kiinnostuneiden ihmisten keskuudessa. Teosofian ensimmäisiä johtajia olivat Helena Blavatsky ja Henry Olcott. Opiltaan teosofia on yhdistelmä varhaiskristillistä gnostilaista ajattelua, antiikin filosofioita, idän uskontoja ja juutalaisuutta.

Teosofia jakautui 1910-luvulla, kun Rudolf Steiner perusti antroposofian, ihmisviisauden. Steinerin ajatuksia tunnetaan Suomessa muun muassa Steiner-kouluista.

Antroposofian ohjelmajulistuksessa ilmoitettiin liikkeen tavoittelevan ihmiskunnan yleistä veljeyttä sekä vertailevaa tutkimusta uskontojen, filosofoiden ja luonnontieteiden välillä. Antroposofiassa ollaan kiinnostuneita luonnon selittämättömistä laeista sekä ihmisessä piilevistä voimista. Opin mukaan sekä ihmisessä että maailmassa on seitsemän tasoa. Mietiskelyllä ja henkistymällä ihminen voi kohota korkeammille tasoille.

Antroposofiasta erkani Suomessa vielä oma suuntauksensa. Pekka Ervasti perusti 1920-luvulla Ruusuristi-järjestön, joka yhdistää antroposofiaan kris-

tinuskon oppia. Ruusuristin mukaan ihmisen tulee etsiä itsessään sisäistä Kristusta. Ruusuristin ajateluun ovat vaikuttaneet Leo Tolstoin väkivallaton maailmankatsomus ja vuorisäärnan opetukset.

Ruusuristin kokoontumissaleja on Jyväskylässä ja Helsingissä. Ruusuristista erkani Kristosofia (Kristuksen viisaus). Liikkeillä on Suomessa yhteensä muutamia satoja aktiivisia jäseniä.

PARAPSYKOLOGIA

Parapsykologinen ajattelu on sekoitus tieteitä, uskontoja ja uskomuksia. Parapsykologia tutkii yliluonnollisia ja tieteiden keinoin selittämättömiä ilmiöitä, kuten telepatiaa, ennaltanäkemistä ja kykyä irtautua fyysisestä ruumiista. Parapsykologisten ilmiöiden kannattajien parissa on usein haluttu korostaa ilmiöiden todistettavuutta. Ulkopuolisten toteuttamisessa laboratoriokokeissa ilmiöitä ei kuitenkaan ole kyetty toistamaan halutulla tavalla.

Parapsykologian harrastajien parissa ollaan kiinnostuneita monenlaisista yliluonnollisiksi väitetyistä ilmiöistä, kuten ufoista, jälleensyntymästä ja kyvyistä vaikuttaa ajatuksiin. Se ei ole yhtenäinen suuntaus, vaan kokoelma hyvin erilaisia ilmiöitä. Parapsykologia ilmiöitä esittelee Ultra-lehti.

ASTROLOGIA

Astrologia uskoo taivaankappaleiden vaikuttavan ihmisten kohtaloihin. Sen juuret ovat Kaksoisvirtojen maan ja Egyptin muinaisissa uskonnoissa, joissa taivaankappaleet olivat jumalia. Tähtien ja planeettojen vaikutukseen ja voimaan on uskottu myös Intiassa, Kiinassa, antiikin Kreikassa ja Roomassa sekä Lähi-idän monissa kulttuureissa. Astronomia tarkoittaa tieteellistä tähtitiedettä, joka ei ole sama asia kuin tähtien vaikutukseen uskova astrologia.

Horoskoopit ovat astrologian harjoittamisen tärkeitä välineitä. Syntymähetken horoskooppi laaditaan syntymäpaikan ja -hetken taivaankappaleiden sijainnin mukaan. Astrologian mukaan syntymähoroskoopin avulla voidaan ennustaa ihmisen elämäntulkua. Länsimaissa monet ihmiset lukevat horoskooppeja viihteenä, mutta moni suhtautuu horoskooppeihin myös luotettavana tiedon lähteenä. Suomen astrologiseen seuraan kuuluu yli 1500 jäsentä.

RAJATIEOUSKONNOLLISUUS

Rajatietouskonnollisuudella tarkoitetaan ilmiöitä, aatteita ja ideologioita, joihin kuuluu tuonpuoleisia aineksia sisältäviä uskomuksia, joita ei voi lukea kuuluviksi perinteisten uskontojen ja filosofoiden tai tieteiden piiriin. Rajatietoon kuuluu monenlainen henkinen, filosofinen ja hengellinen toiminta. Näkyvästi rajatietouskonnollisuus on esillä Suomessa

Uskontojen kohtaamisia maailmalla

HINDULAIKUUS JA ISLAM INTIASSA JA KIISTA BABURIN MOSKEIJASTA

Intian klassisena kukoistuskautena pidetään Gupta-valtakuntaa vuosina 320–467 jKr. Silloin buddhalaisuus oli yleistä, mutta hindulaisuus oli valtionuskonto. Gupta-valtakunta hajosi hunnien hyökkäykseen ja sisäisiin riitoihin 500-luvun alussa.

Arabit levittäytyivät Intiaan 700-luvulta alkaen. Vuonna 1193 maahan tunkeutuneet islaminuskoiset perustivat Delhin sulttaanikunnan. Osasta Intiaa tuli 1526–1707 suurmogulien valtakunnan osa. Vasco da Gaman löydettyä 1400-luvun loppuilla meritien Intiaan eurooppalaiset alkoivat 1500-luvulla perustaa maan rannikolle siirtokuntia. Vuosien 1753–1763 suuressa siirtomaasodassa Englanti voitti Ranskan, ja valloitti vuoteen 1853 mennessä koko Intian lukuun ottamatta muutamia pieniä rannikkoalueita, jotka yhä olivat Ranskan ja Portugalin hallinnassa. Intia itsenäistyi vuonna 1947 toisen maailmansodan jälkeen oltuaan sitä ennen Britannian tärkein siirtomaa. Itsenäistymissopimukseen liittyi Intian jakaminen kahteen valtioon: hinduenemmistöiseen Intiaan ja muslimienemmistöiseen Pakistaniin. Intia ja Pakistan ovat käyneet itsenäistymisen jälkeen sotia Kashmirin omistuksesta, ja maiden välit olivat pitkään kiireät. Vuonna 2003 sovittiin tulitauosta Kashmirissa ja avattiin uudelleen lentoyhteys maiden välillä.

Baburin moskeija on Intian Uttar Pradeshin osavaltiossa sijainnut moskeija, joka rakennettiin 1527 tai 1528. Paikka on uskonnollisen kiistan kohde, sillä muslimelle se on 1500-luvulla mogulihallitsija Baburin rakennuttama moskeija. Hinduille se on Raman syntymäpaikka ja hänelle omistetun temppelin muinaisen sijaintipaikka.

Intian kansanpuolue (BJP) otti asiakseen 1990-luvulla hindulaisen temppelin rakentamisen moskeijan paikalle. Joulukuun 6. vuonna 1992 Baburin moskeijalle kokoontui suuri joukko äärihinduja uskonnolliseen tilaisuuteen. Yksi BJP:n johtohahmoista, myöhempi varapääministeri Lal Krishna Advani, oli luvannut hallitukselle, että seremonia rajoittuisi vain symboliseen uuden temppelin peruskiven muurukseen. Kuitenkin lähes 150 000 äärihindua käsittänyt

joukko hyökkäsi poliiseista ja paikalla olleesta mediasta huolimatta Baburin moskeijaan ja hävitti sen. Tapahtumaa seuranneissa maanlaajuisissa levottomuuksissa kuoli yli 2 000 ihmistä, pääasiassa muslimeja.

Helmi–maaliskuussa 2002 sadat hinduvapaaehtoiset saapuivat VHP:n ja Bharatiya Janata Partyn innoittamina paikalle rakentamaan temppeliä. Rakennustyöt eivät käynnistyneet, mutta kotiin palaavia hinduvapaaehtoisia kuljettanut juna sytytettiin tuleen. 58 kuolonuhria vaatinut tapahtuma johti Gujaratin osavaltiossa mellakoihin, joissa sai surmansa 1 000–2 000 pääasiassa islaminuskoista.

USKONTOJEN SEKOITTUMINEN JA PERINTEIDEN YHDISTYMINEN ETELÄ-KOREASSA

Nykyisin Etelä-Korea on moniuskontoinen yhteiskunta. Tutkimuksissa puolet väestöstä ilmoitti kuuluvansa johonkin uskontokuntaan. Heistä 30 % on kristittyjä (protestantteja 18 %, katolisia 11 %), buddhalaisia 23 % ja konfutselaisia 1 %. Kristinuskon on tällä hetkellä nopeimmin kasvava uskonto Etelä-Koreassa. Maailmanuskontojen lisäksi Etelä-Koreassa vaikuttavat perinteinen korealainen shamanismi ja monet muut uskonnolliset perinteet.

Konfutselaiset perinteet vaikuttavat laajasti Etelä-Koreassa. Esimerkiksi myös kristinuskon ja buddhalaisuutta tunnustavat etelä-korealaiset harjoittavat esivanhempien palvonnan ja hautajaisten yhteydessä konfutselaisia riittejä välttyäkseen suvun sisäisiltä ristiriidoilta. Hautajaisissa noudatetaan vanhoja perinteitä, ja henkiä lepytellään myös tupaantuliaisissa. Koteihin hankitaan usein esimerkiksi riisinkeitin, jolla voidaan valmistaa henkien lepyttelyyn käytettäviä riisihveja. Myös monet ihmiset, jotka ilmoittavat olevansa uskonnollisesti sitoutumattomia, noudattavat vanhoja konfutselaisia perinteitä.

Katolinen kristinuskon saapui Koreaan 1500-luvulla, ja kristittyjä vainottiin satoja vuosia. Vasta 1800-luvulla maahan saapuneet protestanttiset lähetyssaarnaajat saivat suopean vastaanoton. Protestantit omaksuivat katolisia suvaitsevamman kannan niin kutsuttuihin pakanallisiin riitteihin, jollaisina esimerkiksi shamanismia pidettiin. Kristinuskosta tuli suo-

sittu 1800–1900 -lukujen taitteessa. Syynä suosioon on pidetty sen mieltämistä länsimaiseksi ja moderniksi uskonnoksi. Tätä mielikuvaa korostivat lähetystöntekijöiden suvaitsevan asenteen ohella myös kaikille kansanosille tarkoitettujen koulujen ja sairaaloiden perustaminen. Myönteisyys kristinuskon kohtaan nousi myös poliittisesta maaperästä: moni Korean itsenäistymisliikkeeseen osallistunut korealainen oli kristitty.

USKONTOJEN KOHTAAMISIA

Kristinuskon toi Japaniin portugalilainen jesuiittamunkki Francis Xavier vuonna 1549. Eräänä syynä kristinuskon nopealle leviämislle ja laajalle hyväksymiselle oli se, että aluksi kristinuskon ei pidetty uutena uskontona, vaan buddhalaisuuden suuntauksena. Monet japanilaiset hyväksyivät kristinuskon nopeasti ja lisäsivät uudet rituaalit buddhalaisuuden ja shintolaisuuden rinnalle.

1614 sotilashallitus julkaisi ehdottoman kiellon kristinuskon vastaan. Japanin pelättiin joutuvan kristinuskon vaikutuksen kautta eurooppalaisten valloittajien käsiin, ja tämä pelko johti lopulta maan sulkeutumiseen ulkomaailmalta. Lähetyssaarnaajat karkotettiin Japanista, kirkkoja tuhottiin ja seuraavan kahdensadan vuoden aikana Japanin kristityt saivat kokea ankaraa vainoa. Viranomaiset koettivat saada kiinni kristinuskon salassa harjoittavat. Vasta vuonna 1873 kristinuskon koskevat kiellot kumottiin länsimaiden painostuksesta.

Eristyneisyyden seurauksena Japanissa kehittyi omaleimaisia kristinuskon suuntauksia ja perinteitä. Kirkoton eli non-church kristinuskon, muckyokai, on alkujaan japanilainen liike, jonka on perustanut Uchimura Kanzo vuonna 1901.

Japanissa muckyokai-liikkeen jäsenet tunnetaan parhaiten sosiaalisen eriarvoisuuden vastustamisesta ja pasifismista. Uskonharjoittajat kokoontuvat lukemaan Raamattua ja rukoilemaan yhdessä. Liike on levinnyt Japanin lisäksi Koreaan ja Taiwaniin. YK:n nykyinen pääsihteeri Ban Ki-moon on kirkoton kristitty.

HINDULAIKUUS JA BUDDHALAIKUUS SRI LANKASSA

Buddhalaisuus on yksi syy Sri Lankan kahtiajaolle. Saarivaltion maan enemmistön muodostavat eteläosassa asuvat singaleesit, jotka varhain omaksuivat buddhalaisuuden ankarana theravada-muodon. Pohjoisosan vaikutusvaltainen vähemmistökansallisuus eli tamilit ovat hindulaisia.

Tamilit edustivat oppinutta ja johtavaa luokkaa ja singaleesi-enemmistöä pidettiin alaluokan väestönä. Maan itsenäistyessä 1948 maata johtivat aluksi tamilit. Vähitellen singaleesit ovat kohentaneet asemaansa, ja heidän päästyä valtaan säädettiin kielilait ja rajoitettiin tamilien pääsyä yliopistoihin. Ongel-

mia lisäsi kahden singaleesi-ryhmän poliittiset puolueriidat, jossa vastakkain olivat länteen suuntautuneen markkinatalouden kannattajat sekä sosialistisen sekatalouden kannattajat. Kiista muuttui roturistiriidoiksi, joihin Intian tamilit sekaantuivat. Tamilien tavoitteena on oman hindulaisen Eelamin valtion luominen Sri Lankaan.

Ristiriitojen syyksi on Sri Lankassa näennäisesti helppo nimetä uskonnot. Vaikka kahtiajako maassa kulkee uskontokunnan mukaan, on ristiriitojen taustalla kuitenkin myös poliittisia ja kansallismielisiä tavoitteita, talouskysymyksiä ja kaksi täysin erilaista kulttuuria ja kieltä. Ristiriitojen syyt ovat aina moninaisia.

USKONNONVAPAUUS KIINASSA JA FALUN GONG

Kulttuurivallankumouksen yhteydessä 1960-luvun Kiinassa uskonnot kiellettiin, ja samalla suurin osa uskonnollisesta kulttuuriperinteestä tuhottiin. Nykyisin niin vanhojen kuin uusienkin uskontojen kannattajamäärät nousevat jatkuvasti. Maan kolme suurinta uskontoa ovat buddhalaisuus, taolaisuus ja kristinuskon. Merkittäviä ovat myös kungfutselaisuus ja erilaiset vanhat kansanuskonnot. Kiina sallii vain rekisteröidyt, hallinnon valvomat uskonnolliset yhdyskunnat, joita ovat buddhalaisuus, taolaisuus, islam sekä protestanttinen ja katolinen kristinuskon.

Kiinan perustuslaki takaa kaikille uskonnonvapauden. Kiinan valtion korkeimman uskontoviranomaisen Ye Xiaowenin mukaan uskonnot edistävät sosiaalista harmoniaa. Hänen mukaansa kommunistisen puolueen jäsenen ei kuitenkaan ole sallittua harjoittaa uskontoa eikä kuulua mihinkään uskonnolliseen yhteisöön.

Falun Gong kärjisti uskontokeskustelun Kiinassa 1990-luvulla. Liikkeestä tuli kansainvälisen huomion kohde, kun Kiinan kommunistinen puolue aloitti kansallisen vainokampanjan sen harjoittajia vastaan 20. heinäkuuta 1999. Presidentti Jiang Zeminin päätöksellä Falun Gong kiellettiin, ja kommunistinen puolue aloitti väkivaltaisen kampanjan sen hävittämiseksi. Vuonna 2001 Kiinan media levitti tietoja useista Falun Gongin kannattajien julkisista polttoitsemurhista. Tämä vaikeutti liikkeen toimintaa monissa maissa.

Falun Gongin (tunnetaan myös nimellä Falun Dafa) perusti vuonna 1992 Li Hongzhi. Sitä pidetään yhteinä qigongin eli kiinalaisen terveysliikunnan muotona. Falun tarkoittaa suomeksi lakipyörää tai dharma-pyörää. Falun Gong on kannattajiensa mukaan kehon ja mielen harjoitusmenetelmä, ei uskonto tai uskonnollinen liike. Kannattajien mukaan he ovat sanoutuneet irti kaikista poliittisista ja uskonnollisista päämääristä, ja kyse on ainoastaan kehon ja mielen jalostamisesta erityisten liikesarjojen, meditaation sekä oman luonteenlaadun jatkuvan kohentamisen avulla. Falun Gongissa ei painoteta ainoastaan fyysisiä harjoituksia, vaan myös henkilökohtaisen moraalin parantamista päivittäisessä elämässä.

yhteisöllisyydestä yksilöllisyyteen // maallistumiskehitys // uskonnollisuuden tyypit // konservatiivinen // fundamentalistinen // liberaali // sekularisaatio // sekularisaatioteoria

Uskonnollisuuden määritelmä ja tutkiminen

Uskonnollisuus tarkoittaa kokoelmaa ihmisen yksilöllisistä uskonnollisista ja opillisista käsityksistä ja noudatettavista tavoista, jotka hän on omaksunut kehityshistoriansa aikana. Yksittäisen ihmisen uskonnollisuus ei ole useinkaan selvärajaisesti yhden uskonnon opin mukaista, vaan se koostuu monimuotoisista ja jopa keskenään ristiriitaisista tavoista ja ajattelumalleista.

Uskonnon merkitys ja uskonnollisuuden aste vaihtelevat ihmisten välillä. Osa ihmisistä on uskonnollisempia kuin toiset, eli he harjoittavat uskontoa aktiivisemmin ja pitävät uskonnon antamia elämänohjeita tärkeämpinä kuin ne, jotka eivät ole kovin uskonnollisia. Uskonnon merkitys vaihtelee myös ihmisen elämäntilanteiden mukaan. Suhtautuminen uskontoihin voi muuttua ihmisen elämänkaaren aikana myönteiseen tai kielteiseen suuntaan. Uskonnollinen käyttäytyminen usein lisääntyy elämän kriisien myötä, esimerkiksi vakavan sairauden kohdatessa.

Uskonnollisuuden tutkimuksessa tarkastellaan usein sitä, uskovatko ihmiset uskonnon keskeisiin oppeihin ja millaista heidän uskonnollinen käyttäytymisensä on. Suomalaisissa kristinuskon mukaisista uskoa mittaavissa uskonnollisuustutkimuksissa usein kysyttyjä asioita ovat esimerkiksi kysymykset Jumalan olemassaolosta ja siitä, kuinka sitoutuneita ihmiset ovat uskonnon oppiin (usko kuolemanjälkeiseen elämään, taivaaseen ja helvettiin) ja osallistuvatko he uskonnollisiin tilaisuuksiin.

Uskonnollisen yhdyskunnan jäsenyys ei kuvaa uskonnollisuuden astetta, sillä samaan uskontokuntaan rekisteröidyt ihmiset voivat olla uskonnollisuudeltaan hyvin erilaisia. Uskontokuntaan kuuluva voi olla uskonnollisesti välinpitämätön. Toisaalta uskontokuntiin kuulumaton voi olla uskonnollinen, eli hänellä on uskonnollisia käsityksiä ja hän voi osallistua uskonnollisiin tilaisuuksiin.

Tutkimuksissa on havaittu, että oppeihin uskomisella ei välttämättä ole yhteyttä siihen, että ihminen olisi uskonnollisesti aktiivinen. Suomalaisessa kyselytutkimuksessa vuonna 2016 luterilaisen kirkon Jumalaan, jonkin muun uskonnon Jumalaan tai johonkin muuhun korkeampaan voimaan ilmoitti us-

kovansa noin 60 prosenttia vastaajista, mutta jumalanpalveluksiin ja muihin uskonnollisiin tapahtumiin säännöllisesti osallistuvien osuus oli paljon pienempi.

USKONNOLLISUUDEN TYYPIT

Tutkimuksissa on havaittu kolme asennoitumistyyppiä uskonnollisuuteen. Näiden tyyppien kautta uskonnon harjoittajat suhtautuvat ympäröivään maailmaan ja tulkitsevat omaa uskontoaan.

Konservatiivinen uskonnollisuus arvostaa perinteitä, ja siinä suhtaudutaan varauksellisesti muutoksiin ja uudistuksiin tai vastustetaan niitä. Eri uskontojen konservatiivit korostavat uskonnollisten auktoriteettien merkitystä opin ja pyhän kirjan tulkinnassa. Usein konservatiivinen uskontulkinta hyväksyy vallitsevat yhteiskuntajärjestelmät ja kannustaa uskonnon kannattajia kunnioittamaan maallista valtaa. Tällainen uskonnollisuus säilyttää uskonnon perinteitä ja pyrkii pitämään yhteiskunnalliset olot ennallaan.

Fundamentalistista uskonnollisuutta esiintyy kaikkien uskontojen parissa. Fundamentalistinen uskontulkinta kannattaa pyhän kirjan tai opin kirjaimellista tulkintaa. Uskonnon arvot ja säännöt ovat yleispäteviä uskonnon lisäksi yhteiskunnan kaikilla osa-alueilla, ja siksi yhteiskunnan lakien ja yleisen moraalin tulisi muuttua uskonnon arvojen mukaisiksi. Tähän päämäärään pyritäessä voidaan asettaa yhteiskunnan vallitsevia lakeja vastaan, mikäli ne ovat ristiriidassa uskonnon päämäärien kanssa. Fundamentalistin maailmankuvassa asiat jakautuvat oikeisiin ja väärin, ja oikeat perustellaan uskonnon opilla.

Yhdysvalloissa kristinuskon fundamentalistisilla suuntauksilla on paljon kannatusta. Fundamentalismin tyypillinen tuntomerkki on sen käsitys Raamatusta. Raamattua pidetään kokonaisuudessaan Jumalan ilmoituksena, eikä pyhän kirjan merkitystä kyseenalaisteta. Tämä johtaa Raamatun sanatarkkaan tulkintaan. Yhdysvalloissa fundamentalistiskristityt ovat vastustaneet esimerkiksi maan lakien mukaan toimivia aborttiklinikoita.

Islamin fundamentalistiset ääriliikkeet tarjoavat Koraanin ohjeita ratkaisuna erilaisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin. Samankaltainen uskonnon pyhän kirjan arvostus näkyy juutalaisessa fundamentalismissa, joka perustelee juutalaisalueisiin liittyviä vaatimuksiaan Vanhan testamentin teksteillä.

Monille fundamentalistisille liikkeille etenkin länsimaissa on tyypillistä, että uskonnollisia päämääriä ajetaan ensin osana laajempaa poliittista kampanjaa, jossa vedotaan perinteisiin arvoihin, isänmaallisuuteen, kansakunnan hyvinvointiin tai muihin maallisiin ihanteisiin. Fundamentalististen liikkeiden suosio onkin monien uskonnontutkijoiden tulkinnan mukaan vastareaktio uskonnolliselle ja muulle liberalismille, globalisaatiolle ja modernisaatiolle.

Liberaali uskonnollisuus pyrkii tulkitsemaan uskontoa ja sen perinteitä siten, että pyritään tunnistamaan uskonnon olennainen sanoma ja merkitys nykyaikana. Uskonnollisia perinteitä voidaan uudistaa tai hylätä, ja uusia perinteitä voi syntyä. Uskonnon pyhää kirjaa ja oppia ei nähdä ilmoituksena, jota tulisi noudattaa kirjaimellisesti, vaan uskoa tulkitaan uudelleen maailman muuttumisen myötä.

SEKULARISAATIOTEORIA KUVAA USKONNOLLISUUDEN MUUTOSTA

Käsite sekulaari merkitsee uskonnosta vapaata tai maallista hengellisuuden vastakohtana. Sekularisaatio tarkoittaa, että modernisaatiokehityksen myötä uskontojen vaikutusvalta on heikentynyt yhteiskunnallisessa lainsäädännössä ja ihmisten moraalisisissa valinnoissa. Sekularisaatioteoria esittää, että mitä pidemmälle modernisaatio etenee, sitä pidemmälle etenee myös sekularisaatio. Sekularisaatiota edistä-

viä modernisaation piirteitä ovat myös teollistuminen, kapitalismi, kaupungistuminen ja muuttoliike, jotka kaikki ovat osaltaan murentaneet perinteistä elämäntapaa.

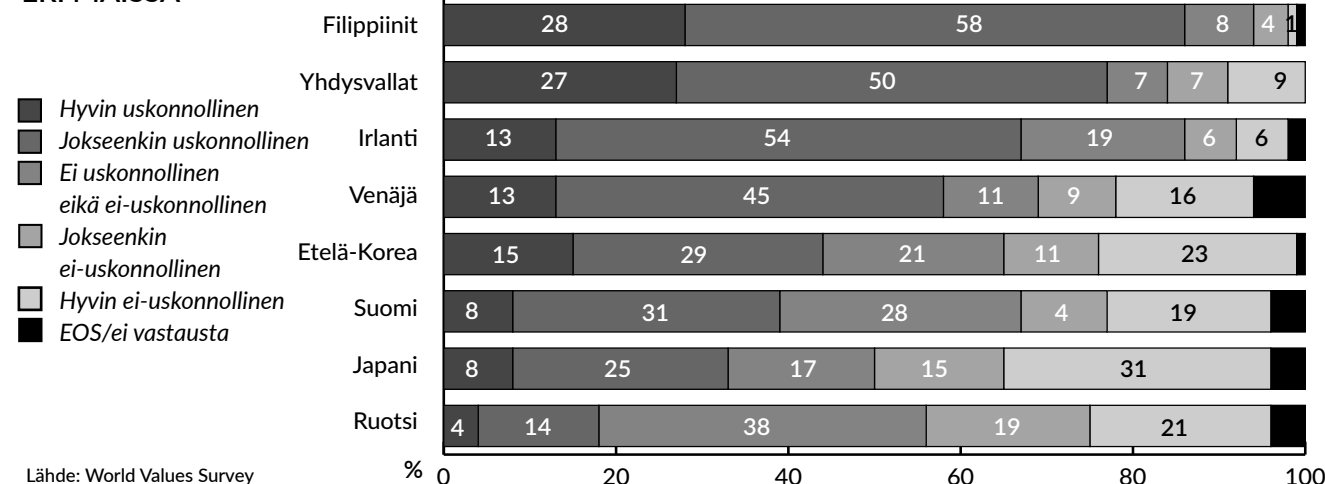
Modernin sekularisaatioteorian kehittäjiä ovat olleet 1960-luvulta alkaen muun muassa *Thomas Luckmann* (1927–2016), *Peter Berger* (1929–2017) ja *Talcott Parsons* (1902–1979). Teorian keskeisimmät periaatteet ovat uskonnon eriytyminen, heikkeneminen ja privatisoituminen.

Eriytymisellä tarkoitetaan prosessia, jossa yhteiskunnan osa-alueet eriytyvät uskontojen vaikutus- ja määräysvallan alta. Eriytyminen johtaa uskonnon aseman heikkenemiseen, joka tapahtuu sekä yhteiskunnallisella että yksilötasolla. Protestanttinen uskonpuhdistus Euroopassa 1500-luvulla murensi tuolloin yhteiskunnallisessa valta-asemassa olleen länsimaisen kristillisyyden eli katolisen kirkon asemaa ja siten edesauttoi uskonnottomien aatteiden vapautumista uskonnollisesta valvonnasta. Myöhemmin modernien valtioiden synty heikensi kirkon valta-asemaa, kun valta siirtyi kirkolta maallisille hallitsijoille. Uskonnon vaikutusvalta heikkeni vuosisatojen kuluessa Euroopassa asteittain yhteiskunnallisessa päätöksenteossa, lainsäädännössä ja talouselämässä.

Yksilötasolla puolestaan uskonnon asema **heikkenee** ihmisten vieraantuessa uskonnollisista opeista, jolloin uskonnollinen maailmankuva tuntuu yhä useammasta vieraalta. Länsimaissa etiikka ja moraalit ovat suurelta osin irtautuneet tai irtautumassa uskonnollisesta perustasta.

Teorian mukaan uskonto **privatisoituu** eli väistyy yksityiselle elämänalueelle. Tällöin järjestäytyneiden uskonnollisten yhteisöjen, kuten kirkkojen, merkitys yksityisten ihmisten elämässä vähenee.

USKONNOLLISUUS ERI MAISSA

Uskonnollisessa aktiivisuudessa ja kirkkomyön-teisyydessä voidaan erottaa selkeitä ryhmiä, jotka vaikuttavat olevan kohtuullisen pysyviä. Kirkkoa kohtaan aktiivisempia ja myönteisempiä ovat naiset, lapset, nuoret, vanhukset, maaseudulla asuvat, koulutetut ja puoluekannaltaan kristillisdemokraat-tien, kokoomuksen ja keskustapuolueen kannat-tajat. Keskimääräistä vähemmän uskonnollisesti aktiivisia ryhmiä ovat miehet, aikuisväestö, Helsin-gissä ja muissa suurissa kaupungeissa asuvat, nuo-ret aikuiset ja opiskelijat, perinteinen työväestö ja poliittiseen vasemmistoon kuuluvat.

Suomalaisten uskonnollisuuteen ovat viime vuo-sisatoina vaikuttaneet voimakkaasti **herätysliikkeet**. Niiden vaikutus on yhä suuri monissa osissa Suo-meä, ja herätysliikkeet ovat myös löytäneet uusia toimintamuotoja kaupunkiympäristössä. Erityisesti niin sanottuun viidenteen herätysliikkeeseen kuulu-vat suuntaukset ja järjestöt ovat pitäneet kaupun-geissa tilaisuuksiensa kohderyhminä etenkin nuoria ja nuoria aikuisia.

SUOMALAISTEN PYHÄT ASIAT

Suomen Kulttuurirahaston vuonna 2018 toteut-tamassa *Pyhyiden ytimessä* -tutkimuksessa kysyt-tiin lähes 7 000 suomalaiselta, mikä vastaajalle oli pyhää. Tutkimuksessa pyhyys määriteltiin rajaksi, joka erottaa erilleen asiat, joista ei haluta tai koe-ta voitavan neuvotella. Vastausvaihtoehtoja pyhiksi koetuista asioista oli 17, ja luettelosta tuli valita ne asiat, joita vastaaja piti pyhinä. Enemmistö vastaa-jista valitsi 4–10 pyhää asiaa.

Enemmistölle suomalaisista pyhiä asioita ovat lä-heiset ihmiset ja rakkaus, rauha, koti, turvallisuus ja ihmisarvo. Arviot isänmaan ja ihmisarvon pyhyy-destä vaihtelevat puoluekannan mukaan. Selkeim-mät erot ovat **arvokonservatiivien** ja **arvoliberaalien** välillä. Erittäin arvokonservatiiveista 70 prosenttia

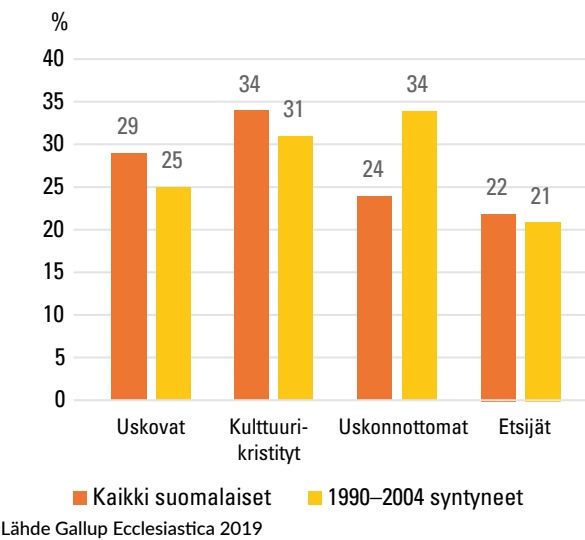
pitää Suomea ja sen itsenäisyyttä pyhänä. Erittäin arvoliberaaleista näin ajattelee 20 prosenttia. Suomi ja itsenäisyys ovat sitä pyhempää, mitä iäkkäämpi ihminen on. Yli 60-vuotiaista niitä pitää pyhinä 56 prosenttia.

Traditioita eli perinteitä sekä kirkkoa ja uskon-toa pitää pyhinä erittäin arvokonservatiiveista noin kolmannes (30 %) ja erittäin arvoliberaaleista yksi kymmenestä (9 %).

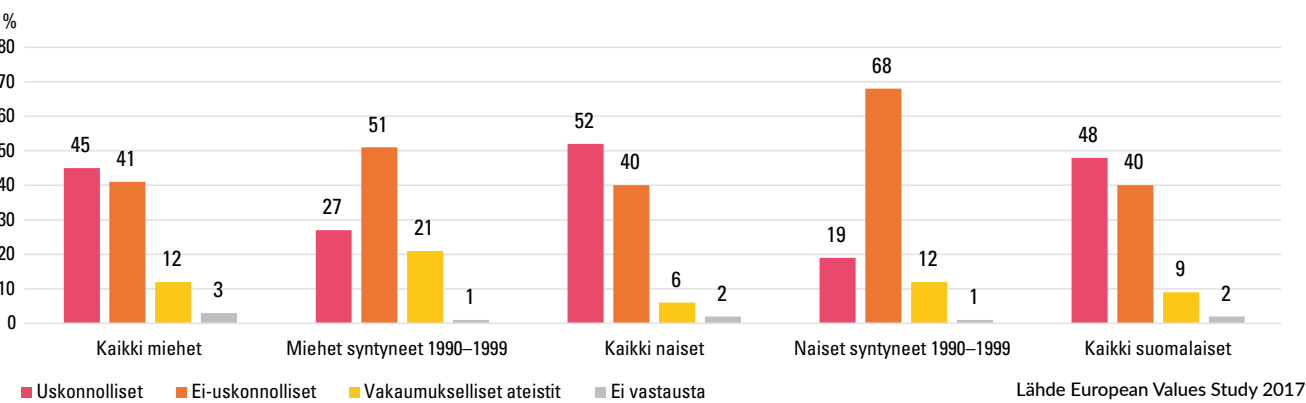
Erittäin arvoliberaalit pitävät pyhinä keskimää-räistä useammin ihmisarvoa (64 %), yksilönva-pautta (52 %), tiedettä ja uutta tietoa (33 %) sekä taidetta ja kulttuuria (28 %). Erittäin arvokonserva-tiiveista näin ajattelee selvästi harvempi.

Luontoa pitää pyhänä 44 prosenttia suomalai-sista. Käsitys itsestä ja omista mielipiteistä pyhänä asiana vaihtelee vastaajien iän mukaan: Joka neljäs nuori pitää pyhänä itseään ja mielipiteitään, mutta yli 60-vuotiaista vain seitsemän prosenttia. Kaikista pyhintä suomalaisille on rakkaus, jota pitää pyhänä 68 prosenttia vastaajista.

SUOMALAISTEN IDENTITEETTIENTEN NELJÄ PÄÄRYHMÄÄ

USKONNOLLISINA, EI-USKONNOLLISINA JA ATEISTEINA ITSEÄN PITÄVÄT SUOMALAISET

SUOMALAISTEN JUMALAKÄSITYKSIÄ

Suomalaisten käsitystä Jumalasta on kysytty Kir-kon tutkimuskeskuksen kyselyissä vuodesta 1976 lähtien kysymyksellä ”uskooko vastaaja kristinus-kon opettamaan Jumalaan”. Vaihtoehtoina ovat olleet vaihtoehtojen ”kyllä” ja ”uskon eri tavalla kuin kirkko opettaa” lisäksi myös ”en oikein tie-dä”, ”epäilen Jumalan olemassaoloa”, ”en usko” ja ”en halua sanoa”. Vastausvaihtoehdon ”Uskon Ju-malaan kuten kirkko opettaa” valinneiden osuus on vaihdellut 33 % ja 51 % välillä. Alimmillaan juma-lausko oli vuonna 1991, jonka jälkeen usko Juma-laan kirkon opettamalla tavalla on noussut takaisin lähelle 40 %:ia.

Gallup Fennican kyselyn mukaan Suomessa 74 % vastanneista ilmoitti uskovansa Jumalaan, mut-ta heistä vain 27 % ilmoitti uskovansa persoonal-liseen Jumalaan ja 49 % jonkinlaiseen henkeen tai elämänvoimaan. Yhdysvalloissa ja Irlannissa 67 % ilmoitti uskovansa persoonalliseen Jumalaan, Poh-joismaista Islanti oli korkeimmalla sijalla väestön uskossa persoonalliseen Jumalaan (51 %). Venäjä ja Viro olivat tutkimuksessa viimeisellä sijalla.

Suomalaisten yleisin jumalakäsitys oli rakastava (62 % vastanneista). Seuraavaksi yleisimmät Juma-laan liittyvät määritteet olivat turvallinen (59 %) ja anteeksiantava (59 %). Vain harvojen jumalakuva oli vihaava (3 %), pelottava (5 %) tai rankaiseva (5 %). Seurakuntien toimintaan osallistuvien ju-malakuva oli myönteisempi kuin niillä, jotka eivät osallistuneet seurakuntien toimintaan. Mielikuva pelottavasta ja rankaisevasta Jumalasta esiintyi lä-hinnä kirkkoon kielteisesti suhtautuvilla, jotka eivät osallistuneet kirkkotoimintaan.

USKONNOLLISUUDEN MUUTOKSIA SUOMESSA

Kansainvälisesti vertailtuna Suomi on pitkään ollut uskonnollisesti yhtenäinen maa, jossa evankelislute-rilaisella kristillisyydellä on ollut vahva asema. **Aina katolisesta ajasta vuoden 1923 uskonnonvapausla-kiin** asti suomalaisten uskonnollisuus oli erittäin **yh-teisöllistä**. Jumalanpalveluksiin ja muuhun kirkon toimintaan osallistuminen oli sekä pakollista että yhteisön sosiaalisen paineen vuoksi välttämätöntä. Autonomian ajan lopulla 1800-luvulla uusien aate-virtausten myötä syntyi myös Suomessa **uskonto- ja kirkkokritiikkiä**. Uskonnollisuus tai siitä luopumi-nen alettiin nähdä **yksilön omana päätöksenä**.

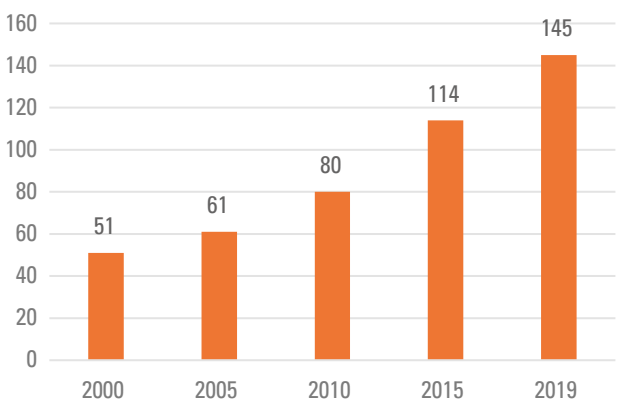
Uskonnon harjoittaminen ja kirkkoon kuulumi-nen muuttuivat 1900-luvun kuluessa Suomessa as-teittain **yksilöllisiksi valinnoiksi**, kun ne olivat ai-empina vuosisatoina olleet yhteisiä, julkisia ja jopa pakollisia asioita. Muutoksen taustalla oli sekä **us-konnonvapauslain** mahdollistama uskonnottomuus että muuttoliike maalta kaupunkiin. Kaupungis-tumisen myötä maaseudun perinteinen yhteisöllinen

elämäntapa väistyi, ja monet yhteiskunnan toimin-not, kuten koulu, siirtyivät kirkon hoidosta valtion tai kuntien hoidettaviksi.

Enemmistö suomalaisista, yli 90 prosenttia, kuu-lui evankelisluterilaiseen kirkkoon aina 1900-lu-vun loppuun asti, mutta 2000-luvun alussa kirkos-ta eroaminen on kiihtynyt voimakkaasti. Nykyisin

ITSENÄISTEN REKISTERÖITYJEN USKONNOLLISTEN YHDYSKUNTIEN LUKU-MÄÄRÄ SUOMESSA VUOSINA 2000–2019

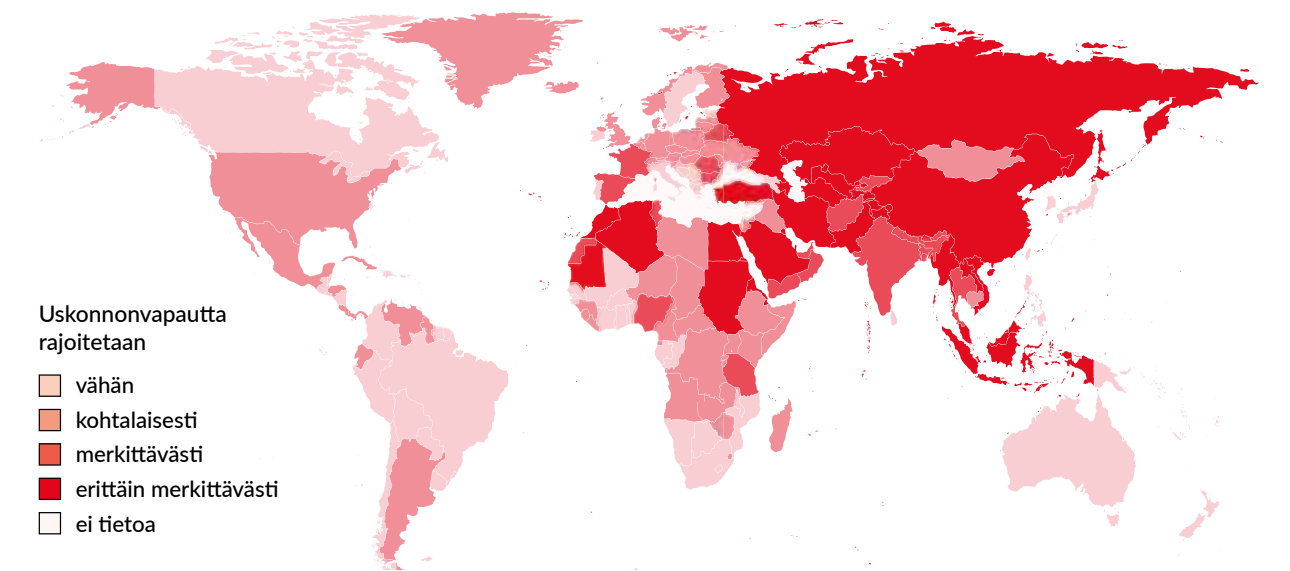
Patentti- ja rekisterihallitus 2020

VÄESTÖ USKONNOLLISEN YHDYSKUNNAN MUKAAN 1920–2019 (% VÄESTÖSTÄ)

Tilastokeskus 2020

Vuosi	Suomen evankelis-luterilai-nen kirkko	Suomen orto-dok-sinen kirkko	Muut uskon-nolliset yhdys-kunnat	Rekisteröi-tyihin us-konnollisiin yhdyskuntiin kuulumatto-mat
1920	98,1	1,6	0,3	0,0
1930	96,3	1,9	0,3	1,5
1940	95,9	1,8	0,3	2,0
1950	95,1	1,7	0,4	2,7
1960	92,4	1,4	0,5	5,5
1970	92,4	1,3	0,6	5,2
1980	90,3	1,1	0,7	7,8
1990	87,9	1,1	0,8	10,2
2000	85,1	1,1	1,1	12,7
2010	78,3	1,1	1,4	19,2
2015	72,9	1,1	1,5	24,3
2016	72,0	1,1	1,5	25,3
2017	70,9	1,1	1,6	26,3
2018	69,8	1,1	1,7	27,4
2019	68,7	1,1	1,7	28,5

KANSALAISEN PERUSOIKEUDET

Kansalaisten perusoikeuksista säädetään laeilla. Yhteiskunnassa on vapautta jostakin (negatiivinen vapaus) tai vapautta johonkin (positiivinen vapaus). Ilman lainsäädäntöä ja lakeja yhteiskunnassa vallitsee mielivalta ja anarkia. Perusoikeudet on monissa länsimaissa kirjattu perustuslakiin, ja perustuslaki kannustaa kansalaisia osallistumaan ja vaikuttamaan asioihin.

Perustuslakiin on kirjattu Suomen kansalaisen perusoikeudet. Näitä perusoikeuksia ovat yhdenvertaisuus lain edessä, oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Edelleen Suomen perustuslaki mää-

rittelee kansalaisten perusoikeuksiksi rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen (ketään ei saa pitää syyllisenä rikokseen eikä tuomita rangaistukseen sellaisen teon perusteella, jota ei ole tekohetkellä säädetty lailla rangaistavaksi), liikkumisvapauden, yksityiselämänsuojan, uskonnon- ja omantunnonvapauden ja sananvapauden. Lisäksi perusoikeuksiin kuuluvat perustuslain mukaan kokoontumis- ja yhdistymisvapaus, vaali- ja osallistumisoikeus, omaisuuden suoja, sivistyksellinen oikeus, oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin, oikeus työhön ja elinkeinoon, oikeus sosiaali- ja oikeusturvaan sekä vastuu ympäristöstä.

USKONNONVAPAAUS SUOMESSA

Suomessa jokaisella ihmisellä on perustuslaissa säädetty oikeus uskonnon ja omantunnon vapauteen. Uskonnon ja omantunnon vapaus määritellään Suomen perustuslaissa seuraavasti:

”Jokaisella on uskonnon ja omantunnon vapaus. Uskonnon ja omantunnon vapauteen sisältyy oikeus tunnustaa ja harjoittaa uskontoa, oikeus ilmaista vakaumus ja oikeus kuulua tai olla kuulumatta uskonnolliseen yhdyskuntaan. Kukaan ei ole velvollinen osallistumaan omantuntonsa vastaisesti uskonnon harjoittamiseen.”

Nykyinen uskonnonvapauslaki astui voimaan 1.8.2003. Sen mukaan lapsen uskonnollisesta asemasta päättävät hänen huoltajansa yhdessä. Jos he eivät kuitenkaan lapsen syntymän jälkeen siitä sovi, voi lapsen huoltajana toimiva äiti vuoden kuluessa päättää yksin lapsen liittämistä uskonnolliseen yhdyskuntaan. Kaksitoista vuotta täyttänyt voidaan liittää uskonnolliseen yhdyskuntaan tai ilmoittaa eronneeksi siitä lapsen omalla kirjallisella suostumuksella. Viisitoista vuotta täyttänyt nuori voi huoltajien kirjallisella suostumuksella itse liittyä

uskonnolliseen yhdyskuntaan tai erota siitä. Täysi-ikäinen eli 18 vuotta täyttänyt henkilö päättää itse vapaasti kuulumisestaan johonkin uskonnolliseen yhteisöön – myös siitä, haluaako kuulua mihinkään. Oppilaalla on oikeus saada koulussa oman uskontonsa opetusta ja velvollisuus osallistua siihen.

Vähintään 20 täysi-ikäistä henkilöä voi perustaa rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan, jonka tulee toteuttaa tarkoitustaan perus- ja ihmisoikeuksia kunnioittaen. Samanaikaista kuulumista useaan uskonnolliseen yhdyskuntaan ei enää kielletä laissa, ja kysymys siitä, saako ihminen kuulua samanaikaisesti useaan yhdyskuntaan, ratkaistaan kunkin yhdyskunnan omien sääntöjen mukaisesti.

Suomen valtio on uskonnollisesti puolueeton. Suomessa ei ole valtionkirkkojärjestelmää, jossa valtio johtaisi kirkkoa. Muista pohjoismaista Norjassa ja Tanskassa valtionkirkko toimii nykyäänkin. Suomessa kirkko hoitaa kuitenkin monia yhteiskunnallisia tehtäviä, esimerkiksi evankelis-luterilaisten seurakuntien hautausmaat toimivat Suomessa yleisinä hautausmaina.

USKONNONVAPAAUS, VAKAUMUKSENVAPAAUS, OMANTUNNONVAPAAUS JA KATSOMUSVAPAAUS

Uskonnonvapaus on yksi Yhdistyneiden kansakuntien ihmisoikeuksien julistuksessa mainituista perusoikeuksista: ”jokaisella ihmisellä on ajatuksen, omantunnon ja uskonnon vapaus; tämä oikeus sisältää vapauden uskonnon tai vakaumuksen vaihtamiseen sekä uskonnon tai vakaumuksen julistamiseen yksin tai yhdessä toisten kanssa, sekä julkisesti että yksityisesti, opettamalla sekä harjoittamalla hartautta ja uskonnollisia menoja” (18. artikla).

Uskonnonvapaus tai vakaumuksenvapaus jaetaan kolmeen osaan. Positiivinen uskonnonvapaus tarkoittaa vapautta harjoittaa uskontoa, esimerkiksi käydä kirkossa tai moskeijassa. Negatiivinen uskonnonvapaus on vapautta uskonnoista, eli kenenkään, ei myöskään uskontojen tunnustajien, ei täydy vastoin tahtoaan osallistua uskonnonharjoittamiseen. Vakaumusten tasa-arvo tarkoittaa valtion tasapuolista suhtautumista kaikkiin katsomuksiin: mitään uskontoa tai uskonnottomuuden muotoa ei suosita.

Uskonnonvapauden eri ulottuvuuksia ilmaistaan Suomessa käsitteillä uskonnonvapaus, vakaumuksenvapaus (ks. luku 1.1.), omantunnonvapaus ja katsomusvapaus. Suomen perustuslain 6 §:n mukaan ihmiset ovat lain edessä tasa-arvoisia uskonnostaan ja vakaumuksestaan riippumatta.

Omantunnonkysymykset koskevat esimerkiksi lääkärin suhtautumista aborttiin ja eutanasiaan sekä joitakin kansanedustajien äänestyspäätöksiä.

Käsite katsomus kattaa sekä uskonnot että ei-uskonnolliset katsomukset. Katsomusten tasa-arvosta puhutaan, kun rinnastetaan kaikki uskonnolliset ja ei-uskonnolliset maailmankatsomukset, mukaan lukien ateismi. Peruskoulussa ja lukiossa eri uskontojen opetuksesta ja elämäntiedosta käytetään yhteisnimitystä katsomusaineet.

SANASTOA KAPPALEESEEN IHMISOIKEUDET JA USKONNONVAPAAUS

eriuskolaislaki: vuoden 1889 eriuskolaislain perusteella uskontosuunnat saivat oikeuden järjestäytyä uskonnolliksi yhdyskunniksi; esim. baptistit ja metodistit saivat järjestäytyä omiksi yhteisöikseen, lain perusteella ei ollut oikeutta jättäytyä uskonnollisten yhteisöjen ulkopuolelle.

esimerkkejä uskonnonvapauskysymyksistä: Pukeutumiseen liittyviä haasteita uskonnonvapauteen liittyen ovat esimerkiksi uskonnollisten vaatteiden käyttö työpaikoilla ja kouluissa. Näitä ovat esimerkiksi kipa, turbaanit, musliminaisten erilaiset huivit ja viitat. Työpaikoilla voidaan toivoa, että oma tunnustus ei näy ulospäin, esimerkiksi turvallisuussyiden vuoksi. Euroopan unionin tuomioistuimien ratkaisut 2017 tietyissä tapauksissa näkyvien uskonnollisten symbolien käytön työpaikoilla.

Euroopan ihmisoikeussopimus ja uskonnot: Euroopan ihmisoikeussopimus takaa ajatuksen, omantunnon ja uskonnonvapauden. Sen noudattamista valvoo Euroopan neuvosto, jonka alaisuudessa toimii myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuin.

kansalaisoikeus: Perustuslaissa määritelty yksilön oikeus, jota ei saa loukata yhteiskunnassa. Esimerkiksi kokoontumisvapaus tai uskonnonvapaus.

kiihottaminen kansanryhmää vastaan: jonkin kansanryhmän pilkkaaminen tai solvaaminen esimerkiksi ihonväriin, uskontoon tai alkuperään perustuen.

positiivinen ja negatiivinen uskonnonvapaus: oikeus harjoittaa uskontoa ja oikeus olla harjoittamatta uskontoa.

tasa-arvoinen avioliittolaki ja muutos kirkolle: Tasa-arvoinen avioliittolaki astui voimaan 1.3.2017. Vuonna 2011 piispainkokous antoi ohjeen rukouksesta, joka voidaan pitää samana sukupuolta olevien avioparien puolesta. Kirkolliskokous ei ole tehnyt päätöstä, joka antaisi luterilaiselle papille oikeuden vihkiä samaa sukupuolta olevia aviopareja. Osa papeista on uhmannot kieltoa ja saanut niistä hiippakunnittain vaihtelevia sanktioita.

tunnustuspakko: 1600-luvulla kirkkolaki velvoitti kansalaiset luterilaiseen tunnustukseen.

tunnustusvapaus: tunnustusvapauden on tulkittu takaavan ihmisille oikeuden ja vapauden tunnustaa omaa uskontoa ”yksin hiljaisuudessa tai yhdessä julkisesti samoin tunnustavien kanssa”

uskonnon ja omantunnon vapaus: uskonnonvapaus on perustuslain takaama perusoikeus.

uskonnonvapaus ja katsomusopetus: Opetuksen järjestäjä velvoitettu järjestämään sen rekisteröidyn uskonnollisen yhteisön opetusta, johon oppilaiden enemmistö kuuluu. Käytännössä opetus on tällöin evankelisluterilaisen tunnustuksen mukaista. Muiden uskonnollisten yhteisöjen opetusta on tarjottava, jos opetettavia vähintään 3 ja heidän huoltajansa pyytävät opetusta, lisäksi opetuksella on oltava opetushallituksen hyväksymä opetussuunnitelma. Jos uskontokuntiin kuulumattomia oppilaita on vähintään 3, on elämäntiedon opetusta järjestettävä automaattisesti.

uskonrauha: Suomen rikoslaissa on erikseen nostettu esille uskonnollisen toiminnan ja uskonrauhan suojele. ”Joka (...) meluamalla, uhkaavalla käyttäytymisellään tai muuten häiritsee jumalanpalvelusta, kirkollista toimitusta, muuta sellaista uskonnonharjoitusta taikka hautaustilaisuutta, on tuomittava uskonrauhan rikkomisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi” (Suomen rikoslain 17 luku, 10§, 2. momentti). Lisäksi Suomen laki kieltää erikseen Jumalan pilkan rikoslain 17. luvussa. Jumalan pilkalla tarkoitetaan virallisen uskonnollisen yhdyskunnan aseman omaavan yhteisön pyhänä pitämien asioiden herjaamista tai häpäisemistä.

uskontorikos: Toisten ihmisten uskonnollisia katsomuksia loukkaava, lainsäädännössä rangaistavaksi säädetty teko. Rangaistus tuomitaan uskonrauhan rikkomisesta eli Jumalan tai muun pyhänä pidetyn asian pilkkaamisesta tai häpäisystä ja kirkollisen toimituksen häirinnästä. Rangaistavaa on myös uskonnonharjoituksen estäminen ja uskonrauhan rikkominen.

KULTTUURIEN KEHITYS HEIMOYHTEISÖISTÄ
SIVILISAATIOIKSI

Ihmisyhteisöt elivät kymmeniätuhansia vuosia heimoyhteisöinä. Näille varhaisille yhteisöille oli tyypillistä suorat sukulaisuudet ja noin 100–150 hengen koko. Antropologi Robin Dunbar on tutkinut kädellislajien käyttäytymistä ja havainnut, että apinalauman koolla ja sen jäsenen aivo-kuoren koon välillä on yhteys. Mitä enemmän jäseniä laumaan kuului, sen laajempi oli isoaivojen kuorikerros. Dunbarin mukaan sosiaalisilla apinoilla aivojen kehitys on yhteydessä sosiaalisten suhteiden ratkaisemiseen.

Ihmislajin aivot ovat kehittyneet toimimaan tehokkaasti enintään 150 yksilön ryhmässä. Niin sanottu Dunbarin luku 150 kuvaakin suurinta mahdollista ihmisjoukkoa, jonka ihminen kykenee käsittämään niin sanottuna luonnollisena yhteisönä. Kun yhteisön koko ylittää tämän lukumäärän, ihmisten väliset suhteet eivät enää perustu henkilökohtaiseen tuntemiseen ja yhteisö tarvitsee muodollisia sääntöjä ja normeja. Tämän ihmisyhteisöjen luonnollisen koon rajan on havaittu toteutuvan edelleen monissa nykyihmisen verkostoissa.

Neoliittisena aikakautena noin 10 000 vuotta sitten ihminen asettui pysyviin asutuksiin viljelemään maata ja hoitamaan karjaa. Yhteiskuntien kehitys alkoi, kun pysyvän asutuksen myötä syntyi asutuskeskuksia, joiden asukasmäärät alkoivat kasvaa. Varhaiset korkeakulttuurit eli sivilisaatiot syntyivät jokilaaksoihin, joissa voitiin kastelukanavien ansiosta viljellä maata. Tämä mahdollisti suurien ihmismäärien ruokkimisen.

Sivilisaatiot ovat historian aikana rappeutuneet ja heikentyneet pitkän prosessin myötä tai tuhoutuneet äkillisesti. Yhdysvaltalainen antropologi Joseph Tainter on esittänyt teoksessaan *The Collapse of Complex Societies* (1988) ihmisyhteisön olevan luonteeltaan ongelmataratkaisuyksikkö. Kun sivilisaatiot kohtaavat ongelmia, kuten väestön liikakasvua, tauteja, ravinnontuotannon haasteita, ympäristön saastumista tai ulkoisia uhkia, ne rakentavat uusia hallinnon ja sääntelyn muotoja, ja tämän myötä sivilisaatiosta tulee entistä monimutkaisempi. Monimutkaisuuden vuoksi sivilisaatioiden ylläpito vaatii entistä enemmän työtä, ja niiden täytyy sijoittaa suurempi osa työvoimasta hallintoon ja erilaisten töiden johtamiseen kuin yksinkertaisissa yhteiskunnissa. Suuri osa niiden väestöstä ei enää työskentele ravinnontuotannon parissa, kuten varhaisissa heimoyhteisöissä, vaan ihmisten sosiaaliset roolit erilaistuvat heidän toimiessa hyvin erilaisissa tehtävissä. Niin kauan kuin yhteiskunta pystyy turvaamaan kansalaistensa perustarpeet, se voi välttää epävakauden ja monimutkaistua edelleen. Sivilisaation romahdus johtuu Tainterin mukaan sivilisaatioiden kehittämisestä niin monimutkaiseksi, että ne eivät enää toimi tarkoituksenmukaisesti.

KULTTUURIEVOLUUTIO ETENEE KIIHTYVÄLLÄ VAUHDILLA

Biologisella evoluutiolla tarkoitetaan elämän eri muotojen kehitystä. Geneettisesti ihmislaji ei ole juurikaan muuttunut pitkään aikaan, ja ihmisaivojen arvioidaan pysyneen kauan varsin samanlaisina. Kulttuurievoluutio tarkoittaa ei-biologista kehitystä, joka on muokannut ihmisten toiminta- ja ajattelutapoja. Kulttuurit kehittyvät, kun ihmiset oppivat uudenlaisia taitoja ja keksivät uusia ongelmanratkaisutapoja.

Kulttuurievoluutio perustuu ihmisen kykyyn oppia ja siirtää perinteitä tehokkaasti kielen avulla. Kivikaudella teknologinen ja yhteiskunnallinen kehitys oli hidasta. Pieninä eristyneinä ryhminä elävät ihmiset olivat vain vähän vuorovaikutuksessa toisten ihmispopulaatioiden kanssa. Kulttuurievoluutio kiihtyi kirjapainotaidon keksimisen myötä 1400-luvulla. Se mahdollisti informaation säilömistä ja levittämisen muuttumattomana, tieto oli nopeasti ja halvalla levitettävissä ja jokainen luku-taitoinen saattoi oppia toisten kokemuksista. Kirjapainotaitoa seurasi 1500- ja varsinkin 1600-luvulla tieteen vallankumous. Kulttuurievoluution ansiosta jokainen sukupolvi voi jatkaa kulttuurin kehittämistä aiempien sukupolvien saavuttaman tietämyksen pohjalta.

Kulttuurievoluution vauhti kiihtyy yhä, sillä modernit viestintäteknologiset välineet, erityisesti internet, mahdollistavat tietojen nopean leviämisen. Rajaton määrä ihmisiä voi olla keskenään vuorovaikutuksessa ja oppia toisiltaan esimerkiksi Wikipedian, avoimien massakurssien (Mooc), avoimen opetuksen, käännösteknologian, hakukoneiden ja ilmaisten sovellusten myötä. Näin tietämyksen kasvu ja uusien teknisten ja sosiaalisten keksintöjen määrä kasvaa entisestään.

KULTTUURISET IDEAT LEVIÄVÄT MEEMIEN AVULLA

Elämän biologiset rakenteet kopioituvat geenien avulla, ja elinvoimaisimmat elämän ilmiöt jäävät eloon. Evoluutiivisesta näkökulmasta myös kulttuuriset rakenteet leviävät ja tuottavat kopioita itsestään samalla tavalla kuin biologiset rakenteet tekevät geenien avulla.

Geenien tapaisiksi kulttuurisiksi ja viestinnällisiksi kopioitujiksi eli replikaattoreiksi on esitetty meemejä, joilla tarkoitetaan jäljittelyn avulla leviäviä kulttuuripiirteitä tai ideoita. Tällaisia ovat esimerkiksi tavat, uskomukset, käyttäytyminen ja muoti. Susan Blackmoren vuonna 1999 julkaistussa teoksessa ”Meemit – kulttuurigeenit” kuvataan meemiä käyttäytymisohjueksi, joka varastoituu aivoihin ja siirtyy eteenpäin jäljittelyn kautta. Koska ihmismielen kyky vastaanottaa ideoita on rajallinen, kulttuurissa leviävät meemit kilpailevat keskenään. Elinvoimaisimmat meemit leviävät tehokkaimmin eteenpäin.

Meemin käsitettä on käytetty yleisesti myös internetissä leviävien ilmiöiden eli nettimeemien kuvaamiseen. Kuten muutkin meemit, myös nettimeemit kehittyvät ja muuttuvat siirtyessään ihmiseltä toiselle.

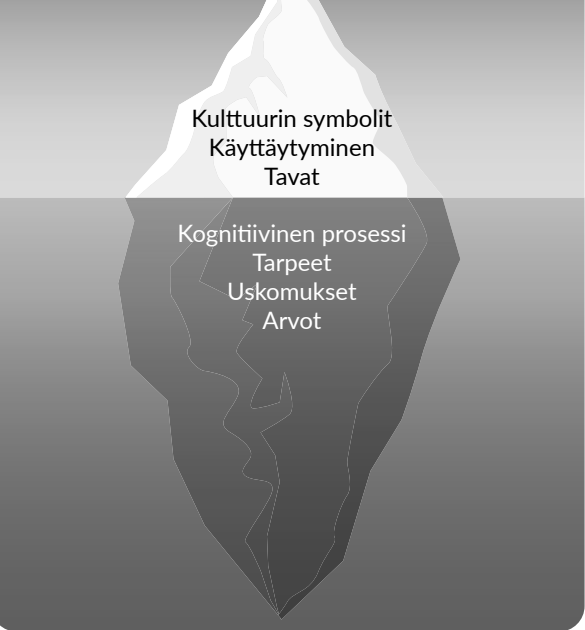
IHMINEN OMAKSUU KULTTUURIN
SOSIALISAATIOPROSESSISSA

Sosialisaatio tarkoittaa yhteisöön tai yhteiskuntaan sopeutumista. Käsitteen on esittänyt ranskalainen sosiologi Émile Durkheim (1858–1917). Hänen mukaansa sosialisaatio on tapahtumasarja, jonka kuluessa yksilöstä tulee yhteiskunnallisesti toimintakykyinen, kun hän omaksuu ne kulttuurissa vallitsevat tiedot, taidot, toimintasäännöt, arvot ja asenteet, joista yhteisön julkinen maailma muodostuu ja jotka halutaan jättää perinnöksi seuraaville sukupolville. Sosialisaatiota edistää yhteisössä vallitsevat tavat, rituaalit ja seremoniat.

Kasvatuksen tehtävänä on edistää kasvatettavan sosialisaatioprosessia eli saattaa kasvatettava yhteisön toimintakykyiseksi jäseneksi. Esimoderneissa yhteisöissä vastuu sosialisaatiosta eli kulttuurin siirtämisestä oli perheellä, suvulla ja heimoyhteisöllä. Nykyisin vastuu on suurelta osin siirtynyt koululaitokselle, joka huolehtii suunnitellusti ja tavoitteellisesti kulttuurin siirtämisestä.

Sosialisaatio on kulttuuria sekä uusintavaa ja että uudistavaa. Uusintamisella tarkoitetaan, että sosialisaatioprosessissa olemassa oleva kulttuuripääoma, kuten tiedot, taidot ja tavat, siirretään seuraavalle sukupolvelle. Sosialisaatiossa joudutaan tekemään jatkuvaa valintaa, koska kaikkea kulttuurista tietoa ei ole mahdollista uusintaa seuraavalle sukupolvelle. Sosialisaation uudistava vaikutus tarkoittaa, että sosialisaatiossa ei ole ainoastaan kyse sopeutumisesta olemassa olevaan, vaan se on prosessi, jossa ihminen omalla toiminnalla luo ja muokkaa omaksumaansa kulttuuria uudellaiseksi.

KULTTUURIN
JÄÄVUORIMALLI

TAPAKULTTUURI MUOTOUTUI SIVILISAATIOKEHITYKSESSÄ

Saksalainen sosiologi *Norbert Elias* tulkitsi eurooppalaisten käytöstapojen kehitystä keskiajalta 1800-luvulle sivilisaatioprosessin näkökulmasta. Elias käytti tutkimuksessaan aineistona eri aikoina julkaistuja käytös- ja kasvatusoppaita.

Elias oli saanut vaikutteita *Sigmund Freudin* psykoanalyttisesta ajattelusta. Freud oli esittänyt kirjassaan *Ahdistava kulttuuri* (1930), että kulttuuri pakottaa ihmiset luonnollisten viettien sääntelyyn. Tämä tuottaa onnettomuutta, joka ilmenee esimerkiksi neurooseina. Myös Elias esittää, että sivilisaatioprosessin myötä ihmisyhteisöt, etenkin eurooppalaiset, ovat kehittäneet itselleen rajoittavan käyttäytymisnormiston ja ihmisen luonnollisia tarpeita ja ruumiintoimintoja on ryhdytty kontrolloimaan erilaisilla käyttäytymisnormeilla. Elias katsoi tapoihin liittyvien normien tiukkenemisen olevan seurausta hierarkioiden eli yhteiskunnallisten valtaerojen synnystä. Käytöstavat syntyivät yläluokan parissa, joka pyrki erottautumaan alemmista sosiaaliluokista erottamalla yksityisen ja julkisen elämänpäiriin.

Tapoihin liittyvien normien hallitsemisesta ja noudattamisesta tuli keino sosiaalisen aseman ja arvon osoittamiseen. Aggressiivisuus, seksuaalisuus, ruumiinerit-

teet, piereskely, syljeskely ja elekieli tulivat tarkkailun ja sääntelyn kohteiksi. Muutoksessa ei ollut kysymys ainoastaan tapojen muuttumisesta vaan yhteisöissä elävien yksilöiden itseohjauksen syntymisestä, kun vaatimuksena oli ihmisen kyky itsensä jatkuvaan kontrollointiin. Eliaksen mukaan moderni länsimainen ihminen syntyi, kun hän omaksui sosiaaliset tapanormit omaa käyttäytymistään jatkuvasti ohjaaviksi sisäisiksi periaateiksi. Samalla ruumiintoimintojen luokittelu sopivaan ja sopimattomaan toimintaan on luonut länsimaisen ihmisen tunne-elämään häpeän kokemuksia.

Eliaksen esittämä kirjoittamattomien tapasääntöjen noudattaminen on edelleen tärkeää monissa yhteyksissä. Mikäli ihminen ei hallitse ruokailutapoja, asianmukaista pukeutumista, itkun tai naurun hillintää tai tervehdimiskulttuuria, hän on vaarassa myös nykymaailmassa tulla luokitelluksi oudoksi, sairaaksi tai humalaiseksi. 1900-luvulla ja etenkin 2000-luvulla tapakulttuuri on kuitenkin monilta osin höllentynyt. Eliaksen ajattelun mukaan tämä voisi johtua yhteiskunnallisesta tasa-arvoistumiskehityksestä, kun yhteiskunnallisen aseman osoittamiseen ei enää ole entisenlaista tarvetta

USKONTOJEN PYHIÄ PAIKKOJA

STONEHENGEN KIVIKEHÄ

Englannissa sijaitsevat Stonehenge on rakennettu noin 3500 eKr. Stonehenge lienee ollut auringon palvontapaikka.

Stonehenge on saanut kuuluisuutta uuspakanuuden kulttipaikkana. Vuodesta 1833 alkaen vuoteen 1985 saakka Stonehengellä pidettiin pakanallinen kevätpäiväntasauksen juhla. Seremoniaan kuului Stonehengen peruskiven tervehtiminen, hymisevä rukouslaulu, tammenlehdet ja suitsukkeet. Juhla kiellettiin, koska monumentin pelättiin vaurioituvan juhlissa.

MEKKA

Mekka on islamin pyhin kaupunki. Siellä Muhammed sai ilmestyksiä, jotka johtivat islamin syntyyn. Mekassa oleva Kaaban musta kivi oli palvontapaikka jo islamia edeltäneille paimentolaisheimolle. Kiven ympärille rakennettiin temppelialue, joka on islamin pyhin paikka. Päivittäisissä rukoushetkissä muslimit kääntyvät kohti Mekkaa. Yksi islamin velvollisuuksista on tehdä kerran elämässä pyhiinvaellus Mekkaan.

VARANASI JA GANGES

Varanasi on hindulaisuuden pyhin kaupunki Ganges-virran rannalla. Siellä elää myös lukuisia hindujen pyhiä miehiä, sadhuja. Varanasin muita nimiä ovat Benares ja Kaši eli valon kaupunki.

Moni hindu haluaa, että hänen ruumiinsa poltetaan Varanasissa.

Ganges-virta on hindulaisuuden pyhin joki, koska virran uskotaan syntyneen Šiva-jumalan hiuksista. Pyhiinvaelluksen yhteydessä hindut kylpevät virrassa, jonka vettä käytetään myös lääkkeenä.

TAI SHAN (TAISAN)

Taolaiset pitävät Kiinassa sijaitsevaa Tai Shan -vuorta pyhänä paikkana, koska lukuisien jumaluuksien uskotaan asuvan vuorella. Vuori on ollut Kiinan keisarien pyhiinvaelluskohde, sillä jo 2000 eKr. tiedetään keisari Shun käyttäneen sitä uhripaikkana. Vuoden 1000 paikkeilla Sung-dynastian ajan keisari nimitti vuoren taivaan veroiseksi paikaksi.

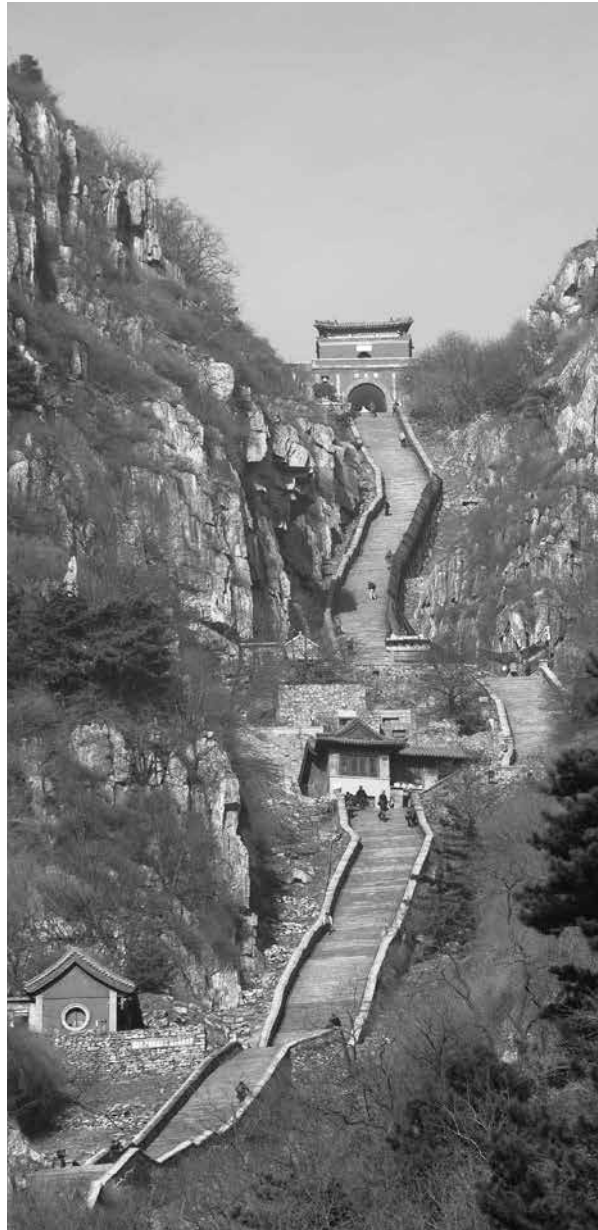
Tänäkin päivänä voi nähdä lukuisia pyhiinvaeltajia matkalla vuorelle. Pyhiinvaellus aloitetaan illansuussa, sillä huipulle on noin 6000 porrasta, noin 400 kerroksisen talon verran. Hartaimmat pyhiinvaeltajat kapuavat matkan polvillaan.

Pyhiinvaelluksen aikana poltetaan erityistä pyhiinvaellusrahaa, ”manalan/helvetin rahaa”. Näin koetetaan lepytellä manalan porttivahteja.

MIJAJIMA

Mijajima sijaitsee Hiroshiman edustalla sijaitsevalla saarella. Mijajima on kuuluisa meressä olevasta torii-portistaan. Maisema on kuuluisa koko maailmassa. Puinen torii-portti on rakennettu Mijajimalle jo 700-luvulla, ja nykyinen portti on vuodelta 1874.

Ensimmäinen temppeli rakennettiin 700-luvulla auringonjumalatar Amaterasun kunniaksi. Meren lahti on pyhitetty yhdelle Amaterasun tyttärelle. Koko saari on shintolaisuudessa pyhä paikka.

Polku Tai Shan -vuorelle.

Mijajiman torii-portti.

USKONNOT JA MAAILMANPERINTÖKOHTEET

YK:n alajärjestö Unesco esitteli vuonna 1962 suosituksensa maailmanperinnön eli ihmisten tekemien ainutlaatuisten kohteiden ja luonnonympäristöjen suojelemiseksi. Ajatus maailmanperinnöstä ja sen suojelusta sai alkunsa, kun Egyptissä sijaitsevat Abu Simbelin temppelit haluttiin pelastaa. Unesco käynnisti vuonna 1959 kansainvälisen yhteistyöprojektin muinaisten temppelien pelastamiseksi, kun ne olivat jäämässä Assuanin toisen padon rakentamisen vuoksi veden alle. Temppelien pelastamista pidettiin tärkeänä, koska niiden katsottiin edustavan koko ihmiskunnan merkittävää historiaa. Projektin ansiosta temppelit purettiin ja koottiin uuteen paikkaan. Pelastusoperaatio herätti kautta maailman voimakkaan kansainvälisen yhteishengen suojella koko ihmiskunnan yhteistä korvaamatonta kulttuuriperintöä.

Vuonna 1972 Unescon yleiskokous hyväksyi Yleissopimuksen maailman kulttuuri- ja luonnoperinnön suojelemisesta. Sopimuksen vahvistaneet valtiot voivat esittää oman valtionsa alueella sijaitsevia maailmanperintöä edustavia kohteita Unescon pitämään maailmanperintöluetteloon.

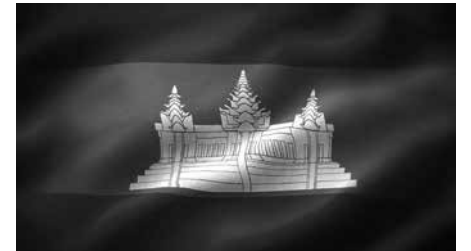
Maailmanperintöluetteloon kuuluu yli tuhat kohdetta 165 valtiosta eri puolilla maailmaa. Useat sadat kohteet ovat esimerkiksi uskonnon vaikutuksesta kulttuuriin ja uskonnollisten kohteiden merkityksestä sekä kansallisella tasolla että koko ihmiskunnan kannalta.

Suomella on seitsemän kohdetta Unescon maailmanperintöluettelossa. Kristinuskoon ja suomalaiseen muinaisuskoon liittyviä kohteita ovat Petäjäveden vanha kirkko ja Sammallahdenmäen pronssikautinen hautaröykkiöalue. Petäjäveden vanha kirkko liitettiin maailmanperintöluetteloon vuonna 1994. Luterilainen uskonpuhdistuksen jälkeisen ajan puukirkko rakennettiin vuosina 1763–1764. Kirkon suunnitteli ja rakensi vesankalainen talonpoikainen kirkonrakentaja *Jaakko Klemetinpoika Leppänen*. Kirkko on esimerkki Pohjois-Euroopan puukirkkorakentamisen perinteestä. Sammallahdenmäen pronssikautinen hautaröykkiöalue liitettiin maailmanperintöluetteloon vuonna 1999, ja se käsittää yli 30 hautaröykkiötä. Ne kertovat Pohjois-Euroopassa vallinneista hautaustavoista yli kolmentuhannen vuoden takaa.

Notre Dame Pariisissa on eräs uskonnollinen maailmanperintökohde. Sen tulipalo vuonna 2019 järkytti ihmisiä ympäri maailman.

USKONNOLLISET SYMBOLIT MAAILMAN LIPUISSA

Kambodžan lippu.

Kolmanneksella maailman 196 valtiosta on lipussaan uskonnollista symboliikkaa.

Kristillisiä symboleita voidaan löytää 31 eurooppalaisen, aasialaisen, Tyynenmeren alueen ja Amerikan valtioiden lipuista. Esimerkiksi Ison-Britannian niin kutsuttu Union Jack sisältää muun muassa Pyhän Yrjön, Pyhän Patrikin ja Pyhän Andreaksen ristin. Monet muutkin brittiläisen kansanyhteisön valtiot ovat sisällyttäneet Union Jackin lippuihinsa. Muun muassa Suomen, Espanjan, Norjan, Kreikan ja Dominikaanisen tasavallan lipuissa on kristillinen symboli.

Islamilaisia symboleita on 21 Saharan eteläpuolisen Afrikan, Aasian Tyynenmeren alueen, Lähi-idän ja pohjoisen Afrikan maan lipuissa. Bahrainin lipun viisi valkoista kolmiota symboloivat islamin viittä peruspilaria. Esimerkiksi Algerian, Turkin, Brunein ja Uzbekistanin lipuissa ovat tähti ja puolikuu ovat keskeisiä kansallisia islamsymboleita.

Buddhalaisia ja hindusymboleita on viiden valtion lipuissa. Kolmessa lipussa symbolit liittyvät kumpaankin uskontoon. Kambodžan lipussa oleva Angkor Wat -temppeli liittyy historiallisesti sekä hindulaisuuteen että buddhalaisuuteen. Intian lipun symbolilla on sekä hindulainen että buddhalainen merkitys.

Israel on ainoa maa, jolla on juutalaista symboliikkaa lipussaan. Daavidin tähti ja sen lisäksi lipun taustassa olevat sini-valkoiset raidat kuvastavat perinteistä juutalaista rukoushuivia.

Edellä mainittujen lisäksi kuuden maan lippu sisältää erilaisia uskonnollisia symboleja. Japanin lipussa on hinomaru eli nouseva aurinko, joka kuvastaa Japanin valtion shintoperinnettä ja sen juuria. Uruguayn ja Argentiinan lipuissa ovat auringot kuvastavat inkajumala Intiä. Meksikon lipun keskiössä on atsteekki-jumala Huitzilopochtli kotkan hahmossa käärmä suussaan.